

*І. М. Кобушко, канд. екон. наук, доц.,
Сумський державний університет*

ВИЗНАЧЕННЯ ГРАНИЧНО ДОПУСТИМОГО РІВНЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РИНКУ

Розвиток міжнародних глобалізаційних процесів призвів до лібералізації відносин на фінансових ринках, що стало поштовхом активізації транскордонного руху різних форм капіталу. Стимулом міжнародного переміщення інвестиційних ресурсів між країнами та галузями є пошук раціонального і ефективного їх розміщення для забезпечення максимальної результативності від вкладених коштів.

Розглядаючи найбільш суттєві позитивні аспекти, які отримує національна економіка при акумулюванні іноземних інвестицій, необхідно зазначити, що основними з них є: задоволення довгострокових інвестиційних потреб країни; стимулювання економічного зростання та позитивних структурних зрушень в економіці; акумулювання необхідного рівня капіталу з метою оновлення і розвитку виробничих потужностей; створення додаткових робочих місць, підвищення рівня кваліфікації персоналу і зростання доходів громадян; збільшення надходжень до бюджету як в розрізі податків, так і за рахунок надходжень від продажу держаного майна.

Однак процес залучення іноземних інвестицій має і ряд негативних моментів, які в обов'язковому порядку повинні бути враховані при розробці державної інвестиційної політики, основними з яких є: зростання ризику монополізації стратегічно важливих та соціально значимих галузей; посиленні неоднорідності розвитку регіонів та поглибленні дестабілізаційних процесів на товарних та фінансових ринках; зростання залежності певних секторів від змін зовнішньоекономічної кон'юнктури, що може викликати активізацію кризових тенденцій; ризик нагромадження у країні нелегальних грошових потоків.

Таким чином, державна інвестиційна політика має бути побудована з урахування як позитивних, так і негативних аспектів залучення іноземних інвестицій, а тому вона не має бути зорієнтована виключно на залучення максимально можливого обсягу іноземних інвестиційних ресурсів, а навпаки, повинна бути направлена на акумулювання заздалегідь розрахованого та науково-обґрунтованого об'єму інвестиційних потоків, який би не створював загрозу порушення економічної стабільності країни.

Виходячи з вище розглянутого, необхідно зазначити, що актуальності набуває дослідження процесу моделювання гранично допустимого рівня іноземного капіталу на вітчизняному інвестиційному ринку. Основною проблемою дослідження гранично допустимого рівня іноземного капіталу на вітчизняному інвестиційному ринку є формування його оптимального значення, визначення мінімально- та максимально можливої величини, що утворюють діапазон оптимальних значень розглянутої економічної категорії.

Дослідимо динаміку зміни іноземних інвестицій в Україні, а також відповідну зміну ВВП за період з 1996 р. до 2010 р. Доцільно зауважити, що не

зважаючи на неодмінне зростання абсолютного значення прямих іноземних інвестицій у вітчизняну економіку, доля їх частки в загальному обсязі інвестицій здійснених в Україні характерна коливальна тенденція. Так, протягом 1996–1999 рр. питома вага іноземних інвестицій в загальному обсязі вітчизняних інвестицій збільшилась на 7 %, та склала в 1999 р. – 14 %, наступні п'ять років даний показник постійно зменшувався досягнувши в 2004 р. значення в 8 %. За період до 2006 р. досліджуваний показник досягнув значення в 12 %, і протягом 2006–2008 рр. не зменшувався нижче рівня в 10 %. Для останніх двох років (2009–2010 рр.) досліджуваного періоду середня частка інвестицій нерезидентів в загальному обсязі інвестицій складала близько 20 %.

В той же час, зауважимо, що інший досліджуваний показник – темп приросту ВВП, протягом 1996–2010 рр. мав ще більшу коливальну тенденцію ніж рівень іноземного капіталу на вітчизняному інвестиційному ринку. Так, не зважаючи на постійне зростання абсолютного значення ВВП (крім 2009 р.), темпи його приросту протягом аналізованого періоду знаходились в проміжку від – 3,8 % (2009 р.) до 32,5 % (2008 р.). Навіть якщо не брати значення ВВП за 2009 р., то рівень зміни темпу його приросту все рівно матиме значні відмінності в значеннях. В 1998 та 2002 р. темп приросту ВВП складав приблизно 10 %, а в 2000, 2004, 2007 та 2008 рр. знаходився в середньому на рівні 31 %. На основі даної тенденції можна стверджувати, що загальне зростання економіки України відбувається нерівномірними темпами, відсутня стабільність її розвитку та несформований базис її майбутнього становлення.

На основі проведених розрахунків можна зробити висновки щодо отриманого оптимального значення рівня іноземного капіталу на вітчизняному інвестиційному ринку: спостерігається не точечна оцінка оптимального рівня результативного показника, а інтервальні межі, що дозволяє забезпечити гнучкість корегувальних дій; мінімально можливий оптимальний рівень іноземного капіталу на вітчизняному інвестиційному ринку відповідає величині 11,78 % або темпу приросту ВВП в обсязі 14,70 %; максимально можливий оптимальний рівень іноземного капіталу на вітчизняному інвестиційному ринку складає 14,65 %, що становить 21,52 % темпу приросту ВВП.

Крім того, необхідно зазначити, що розгляд алгоритму визначення допустимого рівня іноземних інвестицій на вітчизняному інвестиційному ринку з урахуванням часового фактору, дає можливість знаючи реальні темпи зростання ВВП в поточному році, застосовувати певні інструменти для інтенсифікації або мінімізації рівня інвестицій здійснених нерезидентами.

Отже, розроблений науково-методичний підхід до визначення гранично допустимого рівня іноземного капіталу на вітчизняному інвестиційному ринку дає можливість створити інформаційну базу для прийняття ефективних управлінських рішень відносно оперативного корегування загальнодержавної інвестиційної політики.